

נקודות חשובות למבחן -- כל השיעורים

1. טכניקות מבחן

ציטוט ובסיסת תשובות

- ⚠ **תמיד לציטט פסוקים** בתשובה, עם מספר הפסוק בסוגריים. (שיעור 01)
- ⚠ **כשמצטטים חלק מפסוק** -- לשים שלוש נקודות (...) כדי שהבחן ידע שיש עוד. (שיעור 01)
- ⚠ **"ראיה" = ציטוט מהפסוקים.** תמיד לציטט את המילים הרלוונטיות בלבד, לא להעתיק פסוקים שלמים. להוכיח לבוחן שמבינים את הטקסט. (שיעור 03)
- ⚠ **כשכתוב "בססו דבריכם"** -- חייבים לציטט! ציטוט = ניקוד מלא, בלי ציטוט = חצי מהניקוד. (שיעור 04)
- ⚠ **כשכתוב "הסבירו ובססו"** -- להסביר ולציטט מהטקסט. (שיעור 09)
- ⚠ **כשכתוב "הסבירו"** -- להסביר בלבד, בלי חובת ציטוט. (שיעור 09)
- ⚠ כשלא בטוחים אם צריך לציטט -- **תמיד לציטט.** לא מורידים ניקוד על ציטוט מיותר, אבל כן מורידים על חוסר ציטוט. (שיעור 10)
- ⚠ **"פרטו את דבריכם ובססו על הכתוב"** = לתאר במילים שלכם + לציטט פסוקים רלוונטיים עם שלוש נקודות (...). כשמדלגים על חלקים. (שיעור 08)
- ⚠ כשמצטטים מכמה פסוקים, לא צריך להעתיק הכל -- רק מה שמתאים לטעון. (שיעור 08)
- ⚠ **לא להגזים בציטוטים** -- ציטוט אחד מספיק בדרך כלל. (שיעור 09)

הוראות פעולה בשאלות

- ⚠ **שימו לב להוראות הפעולה בשאלה:** אם כתוב "הביאו ראיות" -- צריך לציטט. אם כתוב "הסבירו" -- צריך להסביר במילים שלכם. לעתים יש שתי פעולות בשאלה אחת (ציטוט + הסבר) -- חובה לעשות את שתיהן. (שיעור 03)
- ⚠ **"צינו והסבירו"** -- תמיד לציטט את הפסוק ואז להסביר במילים שלך. שתי פעולות: ציטוט + הסבר. (שיעור 06)
- ⚠ **"הוכיחו"** -- לבדוק כמה דברים צריך להוכיח. לדוגמה: "הוכיחו שאברהם מסתייג מנישואי בנו עם בנות כנען ושבעיניו יש חשיבות רבה לישיבה בארץ המובטחת" = שני דברים נפרדים שצריך שני ציטוטים שונים. (שיעור 04)
- ⚠ **"צינו שלוש פעולות"** -- אם מבקשים שלוש, בדרך כלל יש לפחות ארבע. לא להיבהל אם מצאתם יותר. (שיעור 04)
- ⚠ **להשתמש במרקר** -- לסמן בשאלה מה מבקשים: "צינו" = תנו שם לפעולה, "הסבירו" = הסבר, "בססו" = ציטוט. (שיעור 04)
- ⚠ **"לדעתך"** = אפשר להביע דעה אישית עם נימוק. **"לפי הכתוב"** / **"לפי הפרק"** = רק מה שכתוב בטקסט. (שיעור 03)

⚠ "לדעתי" לא מספיק -- חובה לנמק כל דעה. בלי נימוק, התשובה נפסלת. (שיעור 01)

⚠ כשכותבים "לדעתי" -- כל דעה נכונה כל עוד מנומקת. (שיעור 03)

⚠ תשובה לסעיף ראשון ולסעיף שני לא יכולה להיות זהה -- כל סעיף דורש תשובה שונה. (שיעור 03)

⚠ להתמקד בטווח הפסוקים שהשאלה נותנת -- לקרוא את כל הפסוקים שנדרשים אך לענות רק מתוך הטווח שצוין. (שיעור 03)

⚠ תשובות בתנ"ך קצרות (לא כמו ספרות), לפעמים אפילו מילה אחת. (שיעור 09)

⚠ בשאלות ארוכות עם שני סעיפים -- לקרוא את שניהם לפני שמתחילים לענות. התשובה לסעיף הראשון נגזרת לעתים מהשני. (שיעור 07)

⚠ גם אם לא מבינים שאלה במלואה -- לכתוב מה שכן מבינים כדי לקבל ניקוד חלקי. (שיעור 07)

שאלות על קשיים ופרשנים

⚠ בשאלות על קושי + פירוש -- קודם להציג את הקושי (מה לא הגיוני בטקסט), ואז לתת פירוש שפותר אותו. להישאר עם פירושים שנלמדו בכיתה. (שיעור 06)

⚠ בשאלות על פרשנים -- לקרוא את הפרשן, להבין מה הוא אומר, ולהשוות לטקסט. לבחור מי מתאים יותר ולנמק. (שיעור 06)

⚠ כשיש פרשן בשאלה, לא חשוב מי הפרשן אלא מה הוא אומר -- זה מה ששואלים עליו. (שיעור 10)

⚠ שאלות על פרשנים: לקרוא בדקדוק מה כל פרשן אומר ולענות לפי הפרשן, גם אם הפשט בפרק אומר אחרת. (שיעור 08)

אנסין (Unseen)

⚠ האנסין שווה 12 נקודות בבחינת הבגרות -- חובה לנסות לענות. (שיעור 05)

⚠ אסטרטגיה: לא לקרוא את הטקסט לפני השאלות! ללכת ישר לשאלות, להבין מתוכן על מה הטקסט, ואז לקרוא. (שיעור 05)

⚠ הטקסט לא מופיע במבחן -- צריך לפתוח תנ"ך. (שיעור 05)

⚠ יש 4 שאלות, צריך לענות על 2. (שיעור 05)

⚠ גם אם לא מבינים הכל -- לכתוב כמה שיותר כדי לצבור נקודות. (שיעור 05)

⚠ באנסין, לא חייבים לצטט פסוקים -- אבל אם מצטיים, זה יכול לעזור עם הניקוד. (שיעור 05)

⚠ בבגרות עשויים להביא פרקים שלא נלמדו להשוואה -- צריך מיומנות קריאה עצמאית של תנ"ך. (שיעור 09)

כללי כתיבה ושפה

⚠ לא לכתוב בסלנג בתשובות בגרות (מותר בסיכומים, לא במבחן). (שיעור 03)

- ⚠ בבחינה ממלכתית -- לא להוסיף ידע מחז"ל או מדרשים אלא אם השאלה מבקשת זאת. להצמד לטקסט: אפשר לפרש, אבל תמיד לנמק על סמך הכתוב. (שיעור 03)
- ⚠ **לא לכתוב "ילדים"** אלא "צאצאים" -- ההבטחה היא לדורות רבים, לא רק לילדים ישירים. (שיעור 01)
- ⚠ **שם העבד:** בפרק כ"ד לא כתוב "אליעזר" -- לכן בתשובות תמיד לקרוא לו "העבד" ולא "אליעזר". (שיעור 04)
- ⚠ המילה "ייתכן" חשובה -- זו השערה, לא עובדה. להשתמש בה כשמדובר בפירוש שאינו ודאי. (שיעור 06)

מיומנויות קריאת תנ"ך

- ⚠ **חובה לדעת לקרוא תנ"ך:** לזהות תחילת וסוף פסוק (נקודתיים = סיום פסוק), לזהות אתנחתא (חלוקת הפסוק), לדעת לקרוא ניקוד בסיסי (כמו חולם חסר). (שיעור 08)
- ⚠ להבין את המילה "את" לפי ההקשר -- יכולה להיות מילת יחס שונות (עם, על, וכו'). (שיעור 08)
- ⚠ **"את" = "עם" בתנ"ך** -- "ויהי אלוהים את הנער" = אלוהים עם הנער. (שיעור 02)
- ⚠ **שין ושין:** להבחין לפי הנקודה מעל האות -- שמאל = ש (כמו סמך), ימין = ש. (שיעור 10)
- ⚠ **ספר עמוס** -- נמצא בתוך "שנים עשר" (תרי עשר), לא כספר נפרד. אם בבחינה מתבקשים לפתוח בספר עמוס ולא מוצאים -- לחפש ב"שנים עשר". (שיעור 02)

2. פסוקים חשובים לדעת

בראשית פרק ט' (נח)

- ⚠ **פסוק ו':** "שופך דם האדם באדם דמו יישפך" -- חוק שאדם שרוצח, דינו מוות. (שיעור 05)

בראשית פרק י"ב (לך לך)

- ⚠ **פסוק א':** "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך" -- ציווי אלוהי + הדרגתיות (מהקל אל הכבד). (שיעור 09)
- ⚠ **פסוקים ב'-ג':** הבטחות אלוהים -- עם גדול, ברכה, שם, הגנה ("מברכיך אברך ומקללך אאור"), ברכה לכל משפחות האדמה. שורש ב.ר.כ = מילה מנחה. (שיעור 09)
- ⚠ **פסוק ד':** "וילך אברם כאשר דיבר אליו ה'" -- ציות מוחלט, ללא שאלות. (שיעור 09, 10)
- ⚠ **פסוק ז':** "לזרעך אתן את הארץ הזאת" -- הבטחת ארץ ראשונה. (שיעור 09)
- ⚠ **פסוקים ז'-ח':** בניית מזבחות -- סימון טריטוריה רוחנית. (שיעור 09)

בראשית פרק ט"ו (ברית בין הבתרים)

- ⚠ **פסוק ו':** "והאמין בה" ויחשבה לו צדקה" -- שני פירושים. חז"ל מצדדים בפירוש שאלוהים מעריך את אמונת אברהם. (שיעור 10)
- ⚠ **פסוק י"ג:** "כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה" -- נבואת הגלות. (שיעור 10)
- ⚠ **פסוק ט"ז:** "כי לא שלם עוון האמורי עד הנה" -- הסבר למה הכניסה לארץ תתעכב 400 שנה. (שיעור 10)
- ⚠ **פסוק י"ז:** "תנור עשן ולפיד אש אשר עבר בין הגזרים" -- התגלות אלוהים בטקס הברית. הברית חד-צדדית: רק אלוהים מתחייב. (שיעור 10)

בראשית פרק ט"ז (הגר ושרי)

- ⚠ **פסוק א':** חלוקת הפסוק בהתנחלת; הקשר בין עקרות שרי לבין הזכרת הגר כפתרון. (שיעור 01)
- ⚠ **פסוק ב':** "בוא נא אל שפחתי אולי איבנה ממנה" -- הצעת שרי ואשמת אלוהים בעקרות. (שיעור 01)
- ⚠ **פסוק ד':** "ותקל גבירתה בעיניה" -- הגר מזלזלת בשרי, שינוי במערכת היחסים. (שיעור 01)
- ⚠ **פסוק י"ב:** שלוש תכונות ישמעאל: פרא אדם, ידו בכל, על פני כל אחיו ישכון. (שיעור 01)

בראשית פרק י"ח (שלושת המלאכים וסדום)

- ⚠ **פסוקים א'-ב':** הכנסת אורחים: הדרגתיות וריבוי פעלים. (שיעור 01)
- ⚠ **פסוקים י'-י"ב:** בשורת הבן, צחוק שרה, הערת המחבר על זקנתם. (שיעור 01)
- ⚠ **פסוק י"ג:** אלוהים משמיט "ואדוני זקן" כשמספר לאברהם -- שמירה על שלום בית. (שיעור 01)
- ⚠ **פסוק י"ד:** "היפלא מה" דבר" -- אין דבר שאלוהים לא מסוגל לעשות. (שיעור 01)
- ⚠ **פסוקים י"ז-י"ט:** אלוהים מחליט לשתף את אברהם כי הוא נוהג בצדקה ומשפט. (שיעור 01, 02)
- ⚠ **פסוק כ"ב:** תיקון סופרים: "וה' עודנו עומד לפני אברהם" שונה. (שיעור 01, 02)
- ⚠ **פסוק כ"ג:** "האף תספה צדיק עם רשע" -- טיעון גמול אישי. (שיעור 02)
- ⚠ **פסוקים כ"ג-ל"ב:** המשא ומתן: מ-50 ל-10 צדיקים. שני טיעונים: גמול אישי (פסוק כ"ג) וגמול קיבוצי (פסוק כ"ד). (שיעור 01, 02)

בראשית פרק כ"א (לידת יצחק וגירוש הגר)

- ⚠ **פסוק א':** כפילות "וה'פקד את שרה כאשר אמר, ויעשה ה' לשרה כאשר דיבר" -- מדגישה את הנס. (שיעור 02)
- ⚠ **פסוק ט':** "מצחק" -- שני פירושים: לועג, או פעולה מינית. קונוטציות שליליות. (שיעור 02)
- ⚠ **פסוקים י"ב-י"ג:** ההבטחות לגבי יצחק וישמעאל; "כי ביצחק יקרא לך זרע" ו"לגוי אשימנו". (שיעור 03)

בראשית פרק כ"ב (עקדת יצחק)

- ⚠ **פסוק א':** "והאלוהים ניסה את אברהם" -- אנחנו (הקוראים) יודעים שזה ניסיון, אברהם לא יודע. (שיעור 03)
- ⚠ **פסוק ב':** הציווי ההדרגתי: "קח נא את בנך, את יחידך, אשר אהבת, את יצחק" -- הדרגתיות מהכלל אל הפרט. (שיעור 03)
- ⚠ **פסוק ג':** ריבוי פעולות (שישה פעלים) -- סערת רגשות. (שיעור 03)
- ⚠ **פסוקים ו' ו-ח':** "וילכו שניהם יחדיו" -- ביטוי חוזר. פעם ראשונה: הליכה פיזית. פעם שנייה: הליכה בהסכמה. (שיעור 03)
- ⚠ **פסוקים י'-י"ב:** המלאך עוצר את אברהם. קושי: אלוהים שולח, אבל מלאך ה' עוצר. מכאן ואילך אלוהים לא מדבר עם אברהם. (שיעור 03)
- ⚠ **פסוק י"ט:** "וישב אברהם בבאר שבע" -- יצחק לא מוזכר כחוזר עם אברהם. (שיעור 03)

בראשית פרק כ"ג (מערת המכפלה)

- ⚠ השורש "נתן" כמילה מנחה: אברהם מתכוון לקנות, בני חת רוצים לתת בחינם. (שיעור 03)
- ⚠ "גר ותושב" מול "נשיא אלוהים" -- ניגוד בין הכינוי שאברהם נותן לעצמו לבין הכינוי שבני חת נותנים לו. (שיעור 03)

בראשית פרק כ"ד (שידוכי רבקה)

- ⚠ **פסוק ג':** "לא תיקח אישה לבני מבנות הכנעני" -- אברהם מסתייג מנישואי בנו עם כנעניות. (שיעור 04)
- ⚠ **פסוק ד':** "כי אל ארצי ואל מולדתי תלך" -- שליחת העבד לחרן. (שיעור 04)
- ⚠ **פסוק ז':** "לזרעך אתן את הארץ הזאת" -- חשיבות הישיבה בארץ המובטחת. (שיעור 04)
- ⚠ **פסוק ח':** "וניקית משבועתי זאת, רק את בני לא תשב שמה" -- אם הכלה לא תסכים, העבד פטור, אבל בשום מקרה לא להחזיר את יצחק לחרן. (שיעור 04)

בראשית פרק כ"ה (תולדות)

- ⚠ **פסוק כ"ג:** "ורב יעבוד צעיר" -- המשפט דו-משמעי, חסרה מילת "את". (שיעור 05)

בראשית פרק כ"ז (ברכת יצחק)

- ⚠ **פסוק א':** עשו מכונה "בנו" (של יצחק) -- כינוי המראה העדפה. (שיעור 06)
- ⚠ **פסוק ו':** יעקב מכונה "בנה" (של רבקה) -- העדפת רבקה. (שיעור 06)
- ⚠ **פסוק י"ג:** "עלי קללתך בני" -- רבקה מוכנה לקבל קללה למען יעקב. (שיעור 06)
- ⚠ **פסוק כ"ב:** "הקול קול יעקב והידיים ידי עשיו" -- יצחק חושד אך מברך. (שיעור 05)

⚠ **פסוק כ"ט:** "הוה גביר לאחיר" -- ברכת יצחק (חושב שמברך את עשו). (שיעור 06)

בראשית פרק כ"ח (חלום הסולם)

⚠ **פסוקים א'-ה':** ברכת יצחק ליעקב בגלוי + ציווי ללכת לפדן ארם + ברכת אברהם. (שיעור 06)

⚠ **פסוקים י"א-י"ב:** חלום הסולם. (שיעור 06)

⚠ **פסוקים י"ג-ט"ו:** ברכת אלוהים ליעקב (לאומית + אישית). (שיעור 06)

⚠ **פסוקים כ'-כ"ב:** נדר יעקב (תנאים + הבטחות) -- בעיה תיאולוגית. (שיעור 06)

בראשית פרק ל"ז (יוסף ואחיו)

⚠ **פסוקים ב'-ד':** הרקע להעדפת יוסף -- בן רחל, בן זקונים, קטנות פסים, מלשין. (שיעור 08)

⚠ **פסוקים ה'-ח':** החלום הראשון (אלומות) -- לדעת להסביר את המטאפורה ואת תגובת האחים. (שיעור 08)

⚠ **פסוקים ט'-י"א:** החלום השני (שמש, ירח, כוכבים) -- חמור יותר מהראשון: גם ההורים משתחוים; יוסף אינו מיוצג בחלום. (שיעור 08)

3. פרשנים ופירושים

רש"י (רבי שלמה יצחקי)

⚠ **"לך לך" (פרק י"ב, א'):** "לך בשבילך, למענך, ישתלם לך". (שיעור 09)

⚠ **"המקום" (פרק כ"ח, י"א):** המקום = הר המוריה, על בסיס השוואה לשונית לבראשית כ"ב:ד' ("וירא את המקום מרחוק"). בעתיד ייבנה שם בית המקדש. **בעיה:** בפרק כתוב שיעקב קורא למקום "בית אל", לא הר המוריה. (שיעור 06, 07)

רש"ם

⚠ **"על חרבך תחיה" (פרק כ"ז):** עשיו יהיה צייד כל ימי חייו, פרנסתו על ידי ציד בכלי נשק. **המורה ציינה שפירוש זה מתאים יותר לפרק כ"ז כי עשו מתואר כצייד ואין הזכרת מלחמות.** (שיעור 06)

רמב"ן

⚠ **"על חרבך תחיה" (פרק כ"ז):** עשיו יהיה לוחם שינצח במלחמות ולא ייפול בחרב האויב. (שיעור 06)

⚠ **לאה רמתה את יעקב (פרק כ"ט):** התחזתה לרחל כל הלילה. אלוהים ריחם עליה כי כוונתה הייתה "להינשא אל צדיק".
בעייתיות: יעקב לא בהכרח צדיק, אך הרמב"ן מתייחס אליו כאחד מ-3 האבות. (שיעור 07)

רד"ק (רבי דוד קמחי)

⚠ **החלום השני של יוסף (פרק ל"ז):** יעקב סבור שחלום יוסף אינו אמיתי -- כי רחל כבר מתה ולא יכולה להשתחוות, ולכן כל החלום בטל. (שיעור 08)

⚠ **ברית בין הבתרים (פרק ט"ו):** שלוש הבהמות (עגלה, עז, איל) מסמלות שלוש גלויות (אשור, בבל, רומי); העופות (תור וגוזל) מסמלים את עם ישראל שחי לנצח -- לכן הבהמות נחתכות אך העופות לא. (שיעור 10)

ראב"ע (רבי אברהם אבן עזרא)

⚠ **החלום השני של יוסף (פרק ל"ז):** "אימך" בדברי יעקב מתייחס לבלהה שפחת רחל שגידלה את יוסף -- ולכן החלום יכול להיות אמיתי. (שיעור 08)

יהודה קיל

⚠ **פרק י"ב, פסוק ד':** ההליכה בפסוק ד' היא הליכה במחשבה (החלטה ללכת), ובפסוק ה' היא הליכה פיזית. הפרשן פותר את הכפילות של ההליכה בשני הפסוקים. (שיעור 10)

חז"ל

⚠ **"נער" (פרק ל"ז, ב'): פירשו כ"עושה מעשה נערות" -- יוסף עם תכונות נשיות.** (שיעור 08)

⚠ **פסוק ט"ו: -- "ויחשבה לו צדקה":** מצדדים בפירוש שאלוהים מעריך את אמונת אברהם (ולא להפך), כי לאדם אסור לתת ציון לאלוהים. (שיעור 10)

⚠ **יצרו רקע ביוגרפי לאברהם** (שבא מבית עובדי אלילים) -- **זה לא כתוב בתנ"ך עצמו.** בבחינה ממלכתית לא להוסיף ידע מחז"ל אלא אם מתבקש. (שיעור 03, 09)

⚠ **יצחק בן כ-40-37 בעקדה** -- ידע מחז"ל. לא לכתוב בתשובת בגרות ממלכתית אלא אם מתבקש. (שיעור 03)

4. מושגים ספרותיים

אמצעים אומנותיים

⚠ **התנחלת** -- טעם מקראי שמחלק פסוק לשני חלקים. צריך לדעת לזהות ולהסביר את משמעות החלוקה. כל פסוק בתנ"ך מחולק לשני חלקים באמצעות התנחלת. דוגמה: בראשית ט"ז, א'. (שיעור 01, 08, 10)

- ⚠ **שורש מנחה / מילה מנחה** -- שורש לשוני שחוזר יותר מפעמיים בטקסט ויש לו משמעות מרכזית בסיפור. דוגמאות: מ.ה.ר בפרק י"ח; ב.ר.כ בפרק י"ב; "מקום" בפרק כ"ח; "נתן" בפרק כ"ג; ה.ל.כ בפרק י"ב (חוזר 5 פעמים). (שיעור 01, 03, 06, 10)
- ⚠ **הדרגתיות** -- סדרה של פעולות שמראות עלייה בעוצמה, או מהכלל אל הפרט. דוגמאות: "ארצך, מולדתך, בית אביך" (י"ב, א'); "בנך, יחידך, אשר אהבת, יצחק" (כ"ב, ב'); וירא, וירא, וישתחו (י"ח, ב'). (שיעור 01, 03, 09)
- ⚠ **ריבוי פעלים / ריבוי פעולות** -- כשיש הרבה פעולות ברצף בתנ"ך, זה מראה התרגשות או סערת רגשות. דוגמאות: שישה פעלים בפרק כ"ב, ג'; ויגש, ויגל, וישק... בפרק כ"ט. (שיעור 01, 03, 07)
- ⚠ **ביטוי חוזר** -- ביטוי שחוזר ויש לו משמעות שונה בכל הופעה. דוגמה: "וילכו שניהם יחדיו" (כ"ב, ו' ו-ח'); "הנני" (שלוש פעמים בפרק כ"ב); "ימים אחדים" (פרקים כ"ז, כ"ט). (שיעור 01, 03, 07)
- ⚠ **סיפור אטיולוגי / מדרש שם** -- סיפור שמסביר מציאות קיימת (למשל, למה למקום קוראים בשם מסוים). דוגמה: "באר לחי רואי" (ט"ז, י"ד); "באר שבע" (כ"א). (שיעור 01, 02)
- ⚠ **תיקון סופרים** -- 17 מקומות שבהם חז"ל שינו את הטקסט כדי לא לפגוע בכבוד אלוהים. דוגמה: בראשית י"ח, כ"ב. (שיעור 01, 02)
- ⚠ **כפל/חזרה להדגשה** -- כפל ביטוי כדי להדגיש נקודה. דוגמה: "בתולה ואיש לא ידעה" (כ"ד, ט"ז); כפל "רעב" (י"ב, י'). (שיעור 04, 09)
- ⚠ **כינוי** -- מילה שמחליפה שם. חשוב לדעת לזהות כינויים בפסוקים ולהסביר מה הם מבטאים. דוגמה: "בנו" (של יצחק = עשו), "בנה" (של רבקה = יעקב). (שיעור 06)
- ⚠ **אירוניה** -- כשהטקסט אומר דבר אחד אבל המשמעות הפוכה. דוגמה: יעקב "איש תם" אך בפועל ערמומי; "ימים אחדים" שהפכו לעשרים שנה. (שיעור 05, 07)

מושגים תיאולוגיים ומשפטיים

- ⚠ **מידת הדין מול מידת הרחמים** -- מידת הדין: ענישה לפי החוק; מידת הרחמים: התחשבות בנסיבות. צדקה = רחמים; משפט = דין. (שיעור 01, 02)
- ⚠ **גמול אישי** -- כל אדם מקבל את מה שמגיע לו. "האף תספה צדיק עם רשע?" (שיעור 02)
- ⚠ **גמול קיבוצי** -- בזכות הצדיקים שבתוכה, כל העיר מקבלת חנינה. (שיעור 02)
- ⚠ **מידה כנגד מידה** -- עונש שמקביל לחטא. דוגמאות: יעקב רימה את אביו -> לבן רימה אותו; יעקב השתמש בשעיר עיזים -> בניו משתמשים בשעיר עיזים. (שיעור 07, 08)
- ⚠ **בעיה תיאולוגית** -- בעיה אמונית/דתית. דוגמה: יעקב מתנה תנאים עם אלוהים למרות שאלוהים כבר הבטיח. מונח שעשוי להופיע בשאלות בגרות. (שיעור 06)
- ⚠ **ברכות וקללות מתגשמות** בתקופת התנ"ך -- זו אמונה מרכזית שצריך להבין. (שיעור 05)
- ⚠ **ברית בין הבתרים** -- טקס ברית שבו חותכים בעלי חיים באמצע ושני הצדדים עוברים ביניהם; מי שיפר את הברית -- גורלו כגורל החיות. (שיעור 10)

טעויות בשפה ומונחים

- ⚠ לא לכתוב "ילדים" אלא "צאצאים". (שיעור 01)
- ⚠ לא לקרוא לעבד בפרק כ"ד "אליעזר" -- שמו לא מוזכר בפרק. תמיד "העבד". (שיעור 04)
- ⚠ לא לכתוב בסלנג בתשובות בגרות. (שיעור 03)
- ⚠ המילה "גוי" בתנ"ך = עם (לא כמו המשמעות המודרנית). (שיעור 05)
- ⚠ "הוה" בתנ"ך = היה / תהיה (לא "הוה" במובן המודרני). (שיעור 05)
- ⚠ "שאלו" = עולם המתים (חובה לדעת). (שיעור 08)
- ⚠ "עולה בקנה אחד" = מתאים, תואם (ביטוי שחשוב להכיר). (שיעור 08)

טעויות בתוכן

- ⚠ לא להוסיף ידע מחז"ל או מדרשים בבחינה ממלכתית אלא אם מתבקש. (שיעור 03)
- ⚠ לא לכתוב "לדעתי" ללא נימוק -- תשובה נפסלת ללא נימוק. (שיעור 01)
- ⚠ לא להניח שתשובה לשני סעיפים יכולה להיות זהה -- כל סעיף דורש תשובה נפרדת. (שיעור 03)
- ⚠ לא לענות מחוץ לטווח הפסוקים שהשאלה נותנת. (שיעור 03)
- ⚠ לא לשכוח לצטט כשכתוב "בססו" -- בלי ציטוט = חצי מהניקוד. (שיעור 04)
- ⚠ פירוש "ייתכן" ולא עובדה -- כשמדובר בהשערה, להשתמש בשפה מתאימה. (שיעור 06)

טעויות בקריאת תנ"ך

- ⚠ בלבול בין "את" כמילת יחס -- יכולה להיות "עם", "על", וכו'. (שיעור 08)
- ⚠ בלבול בין שין ושין -- שמאל = ש, ימין = ש. (שיעור 10)
- ⚠ אי-זיהוי התנחלתא -- חשוב לדעת מה החלק הראשון והחלק השני של הפסוק. (שיעור 08, 10)
- ⚠ חיפוש ספר עמוס -- אם לא מוצאים, לחפש ב"שנים עשר" (תרי עשר). (שיעור 02)

6. נושאים מרכזיים לפי פרק

בראשית פרק י"ב -- לך לך

- ⚠ ארבעה קשיים בהליכת אברהם: עזיבת ארץ, מולדת, בית אב, וגיל מבוגר. (שיעור 10)
- ⚠ הפרק מחולק לשני חלקים: חלק ראשון (א'-ט') = אברם חיובי; חלק שני (י-כ') = אברם בעייתי. (שיעור 09)
- ⚠ אין דמות מושלמת בתנ"ך -- אפילו לא אלוהים. (שיעור 09)
- ⚠ התהלכות אברם בארץ = אסטרטגיה של כיבוש רוחני (בניית מזבחות). (שיעור 09)
- ⚠ השוואה בין פרק י"ב לפרק כ' -- נושא נפוץ בבגרות. שלושה דמיונות ושלושה הבדלים. (שיעור 09)

בראשית פרק ט"ו -- ברית בין הבתרים

- ⚠ אברהם מתלונן שאין לו ילדים ושעבדו יירש. אלוהים מבטיח ילד ביולוגי. (שיעור 10)
- ⚠ הברית חד-צדדית: רק אלוהים מתחייב. (שיעור 10)
- ⚠ בעיה מוסרית: אלוהים מתכנן שפרעה ישעבד ואחר כך מעניש. תשובה: פרעה "נהנה" מעבר לנדרש. (שיעור 10)
- ⚠ בעיית הבחירה החופשית: אלוהים קובע מראש שהאמורים יחטאו -- סתירה לבחירה חופשית. (שיעור 10)

בראשית פרק ט"ז -- הגר ושרי

- ⚠ הקושי בפסוק א': לכאורה אין קשר בין שני חלקי הפסוק. הפתרון: החלק השני (הגר) הוא הפתרון לחלק הראשון (עקרות). (שיעור 01)
- ⚠ מוטיב העקרות בתנ"ך: כמעט כל אימהות האומה היו עקרות. (שיעור 01, 05)
- ⚠ התנהגות אברהם כלפי הגר: שבח (מחזיר סדר) או גנאי (מתנער מאחריות). שתי התשובות מתקבלות אם מנומקות. (שיעור 01)

בראשית פרק י"ח -- סדום ומשא ומתן

- ⚠ שני טיעונים של אברהם: גמול אישי וגמול קיבוצי. חובה להבדיל. (שיעור 02)
- ⚠ תפקיד הנביא: השוואה בין שלושה מקורות (שמות, עמוס, פרק י"ח). (שיעור 02)
- ⚠ "אומר מעט ועושה הרבה" -- תכונה של אברהם. (שיעור 01)
- ⚠ בשר וחלב: דיני כשרות עדיין לא קיימים. (שיעור 01)
- ⚠ למה אלוהים "יורד" לראות -- דוגמה לשופטים: שופט צריך לרדת לשטח. (שיעור 01, 02)

בראשית פרק כ"א -- לידת יצחק וגירוש הגר

- ⚠ ניכור שרה כלפי הגר וישמעאל: לא מזכירה שמותיהם, "האמה הזאת ואת בנה". (שיעור 02)
- ⚠ "וישכם אברהם בבוקר" -- שני פירושים: זריזות במצוות, או חוסר שינה מכאב. חוזר גם בעקדה. (שיעור 02)
- ⚠ מקור השם "באר שבע": שתי סיבות -- שבע הכבשות, והשבועה. (שיעור 02)
- ⚠ ירושת הבכור: הבן הבכור יורש פי שניים. (שיעור 02)

בראשית פרק כ"ב -- עקדת יצחק

- ⚠ פירוש מיינסטרים: אברהם עמד בניסיון. (שיעור 03)
- ⚠ פירוש חתרני: אולי אלוהים ציפה שאברהם יתנגד, ולכן לא מדבר איתו יותר. (שיעור 03)
- ⚠ "הנני" שלוש פעמים: לאלוהים, ליצחק, למלאך -- קונפליקט בין נאמנות לאלוהים לאהבת הבן. (שיעור 03)
- ⚠ שרה נעדרת מהסיפור לחלוטין. (שיעור 03)

בראשית פרק כ"ד -- שידוכי רבקה

- ⚠ **שאלת בגרות מרכזית:** ההבדלים בין מה שקרה לבין מה שהעבד מספר למשפחה. לדעת לפחות 3-4 הבדלים (עושר, יעד השליחות, תיאור פעולות רבקה, סדר נתינת תכשיטים). (שיעור 04)
- ⚠ פעולות אירוסין שנזכרות בפרק: מתנות לכלה, מתנות למשפחה, הסכמת הכלה, ברכת המשפחה, סעודה. (שיעור 04)
- ⚠ הבאר כתחנת מפגש בתנ"ך -- גם יעקב יפגוש את רחל ליד באר. (שיעור 04, 07)

בראשית פרק כ"ה -- עשיו ויעקב

- ⚠ שלושה ניגודים: מראה, מקצוע, אהבת ההורים. (שיעור 05)
- ⚠ "יושב אוהלים" = מקצוע (אחראי על עדרי המשפחה), לא יושב בבית. (שיעור 05)
- ⚠ יעקב "איש תם" = אירוניה. (שיעור 05)

בראשית פרק כ"ז -- גניבת הברכות

- ⚠ ברכת יעקב: כלכלה + שלטון עולמי + שלטון על אחיו. דומה לברכת אברהם. (שיעור 05)
- ⚠ ברכת עשיו: שפע + חיים על החרב + כפיפות עם אפשרות מרידה. (שיעור 05)
- ⚠ שלושת החושים שבהם הוטעה יצחק: מישוש, טעם, ריח. חוש השמיעה לא הוטעה. (שיעור 06)
- ⚠ יעקב משקר בשם אלוהים ("כי הקרה ה' אלוהיך לפני") -- חטא חמור. (שיעור 05)
- ⚠ יעקב לא מתנגד מסיבות מוסריות -- רק פוחד שיתפסו אותו. (שיעור 05)

- ⚠ עשו לא רע לפי הפשט -- אוהב את אביו ומנסה לרצותו. חז"ל במדרשים מציגים אותו כרע, אבל בבגרות הולכים לפי פשט. (שיעור 06)
- ⚠ רבקה היא המניעה בכל העלילה. (שיעור 06)

בראשית פרק כ"ח -- חלום הסולם ונדר יעקב

- ⚠ "המקום" = מילה מנחה, לפי רש"י = הר המוריה. (שיעור 06, 07)
- ⚠ קושי "עולים ויורדים" -- שני פתרונות: חלום לא הגיוני; או חילופי מלאכים. (שיעור 06)
- ⚠ הקושי בנדר יעקב: בעיה תיאולוגית -- מאמין לא עושה תנאים. פתרון: "חלומות שווא ידברו" (זכריה י"ב). (שיעור 06, 07)
- ⚠ ברכה כפולה ליעקב: ברכה ברמאות (פרק כ"ז) + ברכה גלויה (פרק כ"ח). (שיעור 06)
- ⚠ ארבע רוחות השמיים בעברית מקראית: ימה=מערב, קדמה=מזרח, צפונה=צפון, נגבה=דרום. (שיעור 06)

בראשית פרק כ"ט -- יעקב ורחל ולאה

- ⚠ "ברחל בתך הקטנה" -- שלוש הדגשות כדי למנוע רמאות מלבן. הדרגתיות. (שיעור 07)
- ⚠ לבן לא חוזר על שם הכלה בתשובתו -- רמז לרמאות. (שיעור 07)
- ⚠ מידה כנגד מידה: יעקב רימה את אביו העיוור - < לבן רימה אותו בחושך. (שיעור 07)
- ⚠ "מלא שבוע זאת" = שבוע (7 ימים), לא 7 שנים. (שיעור 07)
- ⚠ שמות בני לאה: ראובן, שמעון, לוי = תקווה לאהבת יעקב; יהודה = הודיה לאלוהים בלבד (שינוי). (שיעור 07)

בראשית פרק ל"ז -- יוסף ואחיו

- ⚠ סיבות לשנאת האחים: העדפת האב, קטנות הפסים, ההלשנה, החלומות. (שיעור 08)
- ⚠ סתירת הישמעאלים/מדיינים: לדעת שני פתרונות -- חקר המקרא (גרסאות שונות) לעומת הפירוש המסורתי (נמכר מיד ליד). (שיעור 08)
- ⚠ מידה כנגד מידה: שער עיזים -- יעקב רימה את יצחק, בניו מרמים אותו. (שיעור 08)
- ⚠ ראובן מציל (מציע בור), יהודה מציע למכור (מעשי יותר). (שיעור 08)
- ⚠ ספר החלומות האכדי: חלום על מוות = אריכות ימים. תגובות האחים ויעקב לא עולות בקנה אחד עם גישה זו. (שיעור 08)